

1-5 топ Континенттік қыртыстың
ең ірі құрылымдық элементтері.

Платформалар, олардың
құрылысы мен ерекшеліктері.

Орындаған:

Есетова Аяжан

Есімсейтова Диана

Жапар Ержанат

Жахаев Диас

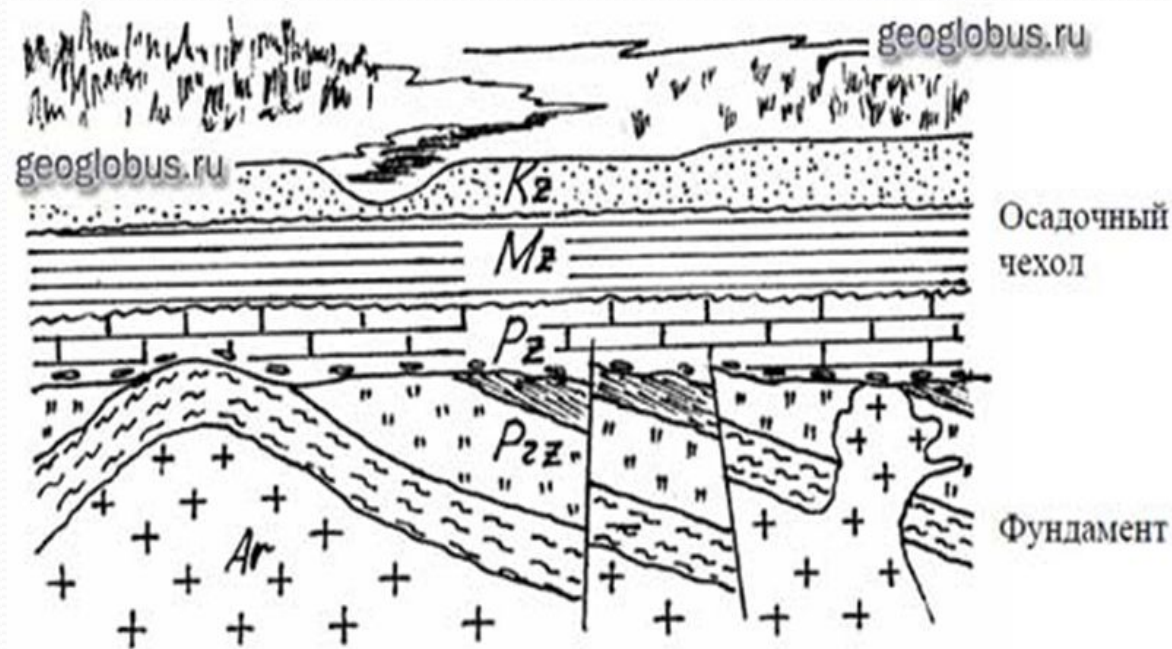
Жаксылық Игилик

Континентальды қыртыстың негізгі құрылымдық элементтері платформалар мен бүктелген аймақтар болып табылады.

Расположение складчатых областей Земной коры

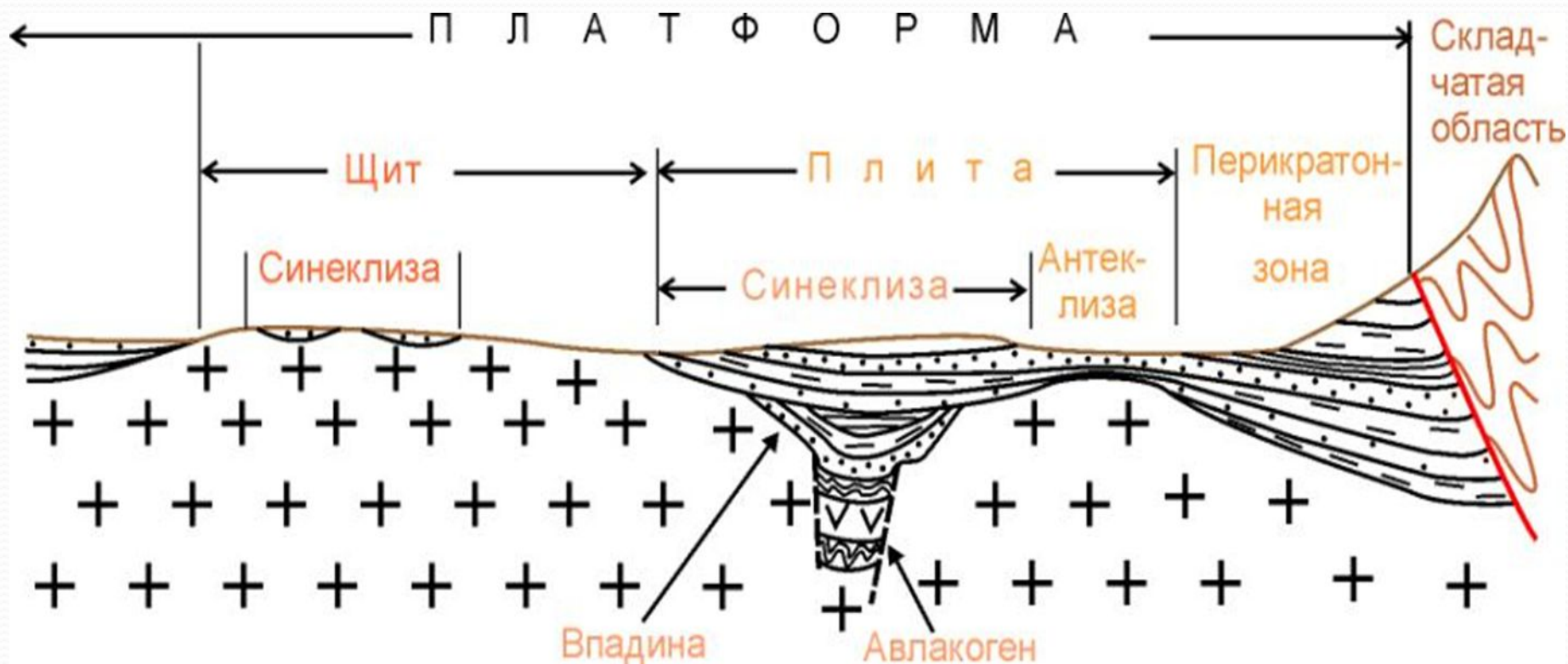

Платформалар- бұл үлкен аудандарды (ондаған мың км²) алып жатқан, әлсіз төбелі рельефі бар континенттердің кең, тұрақты учаскелері. Олардың екі қабатты құрылымы бар. Іргетастан және шөгінді тыстан тұратын жер қыртысының кең ауқымды атырабы. Платформаның жоғарғы қабатын құрайтын шөгінді тау жыныстары кристалды негізде жатыр. Оны әдетте "шөгінді қабық" деп атайды.

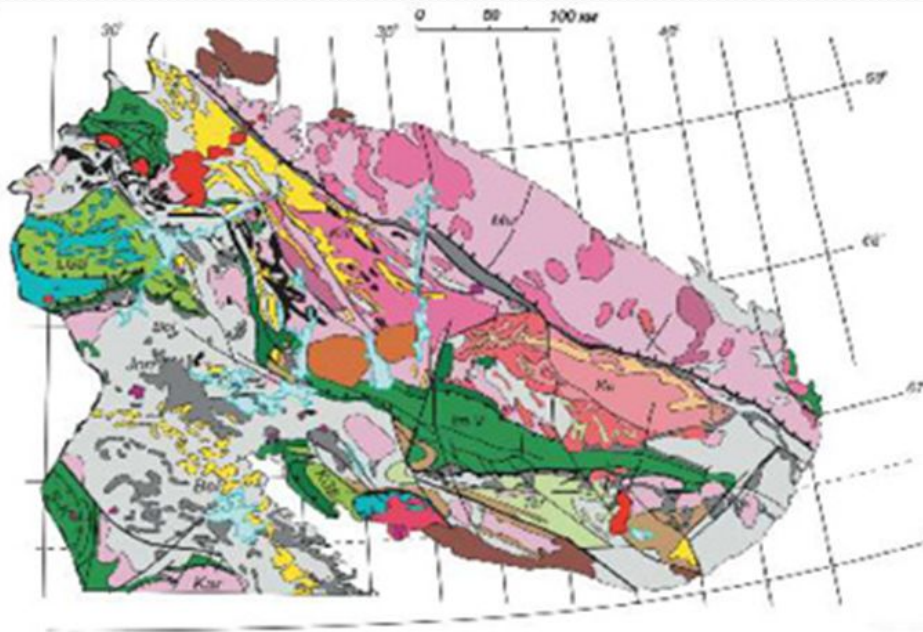
Іргетастың бетіне шығатын платформаның бөліктері қалқандар деп аталады, ал шөгінді жамылғымен жабылған сәл иілген жерлер плиталар деп аталады.

Ежелгі платформаның құрылымы

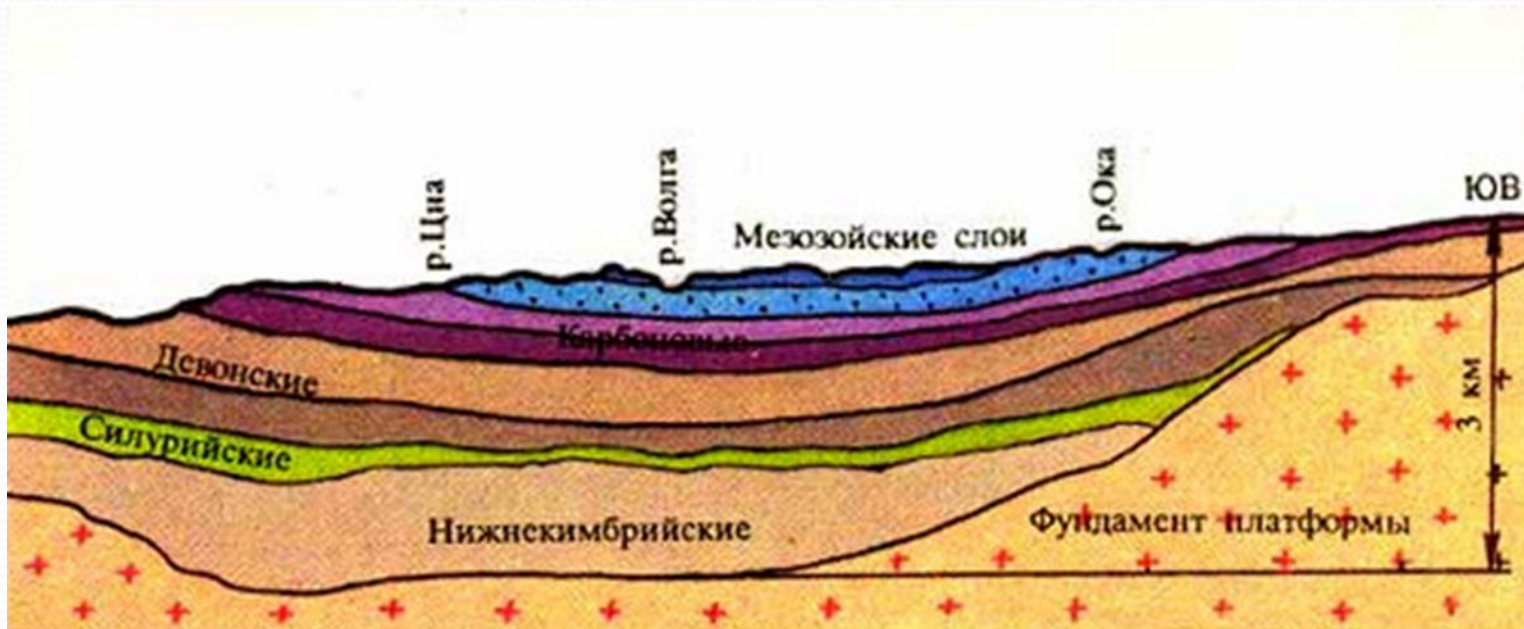

Қалқандар континентальды қыртыс жүздеген миллион жылдар бойы баяу көтерілген жерде пайда болды. Көтерілудің арқасында барлық шөгінді материалдар біртіндеп олардан алынып тасталды, сондықтан 10-20 км тереңдікте пайда болған өте ежелгі жыныстар бетіне шығады.

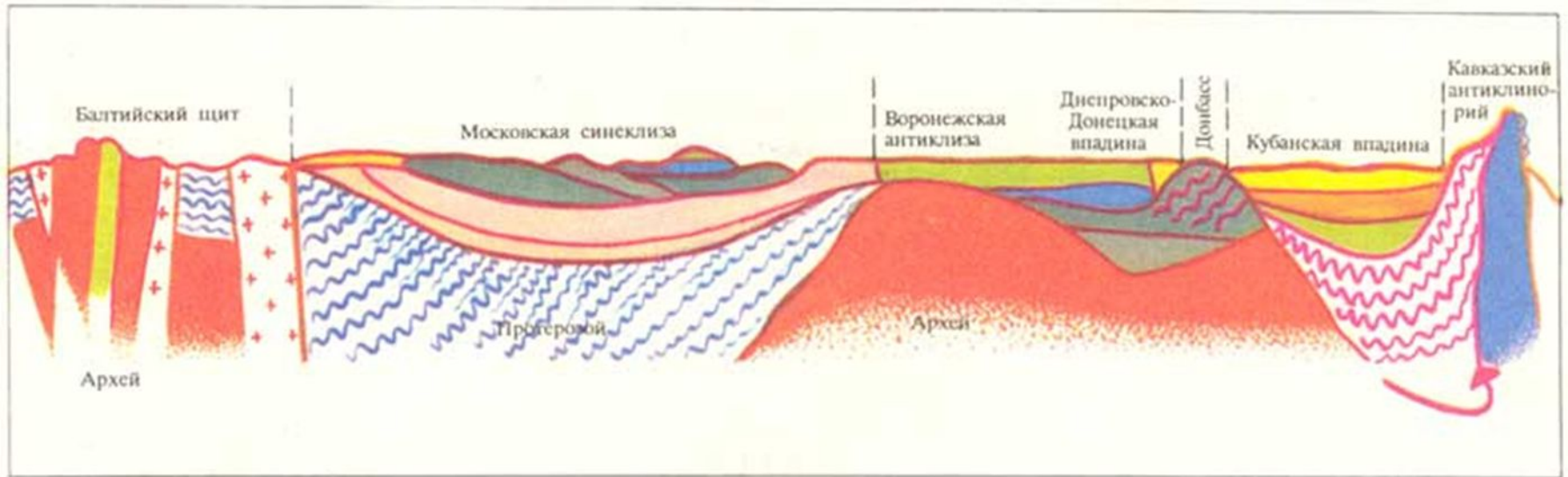
Балтық қалқаны

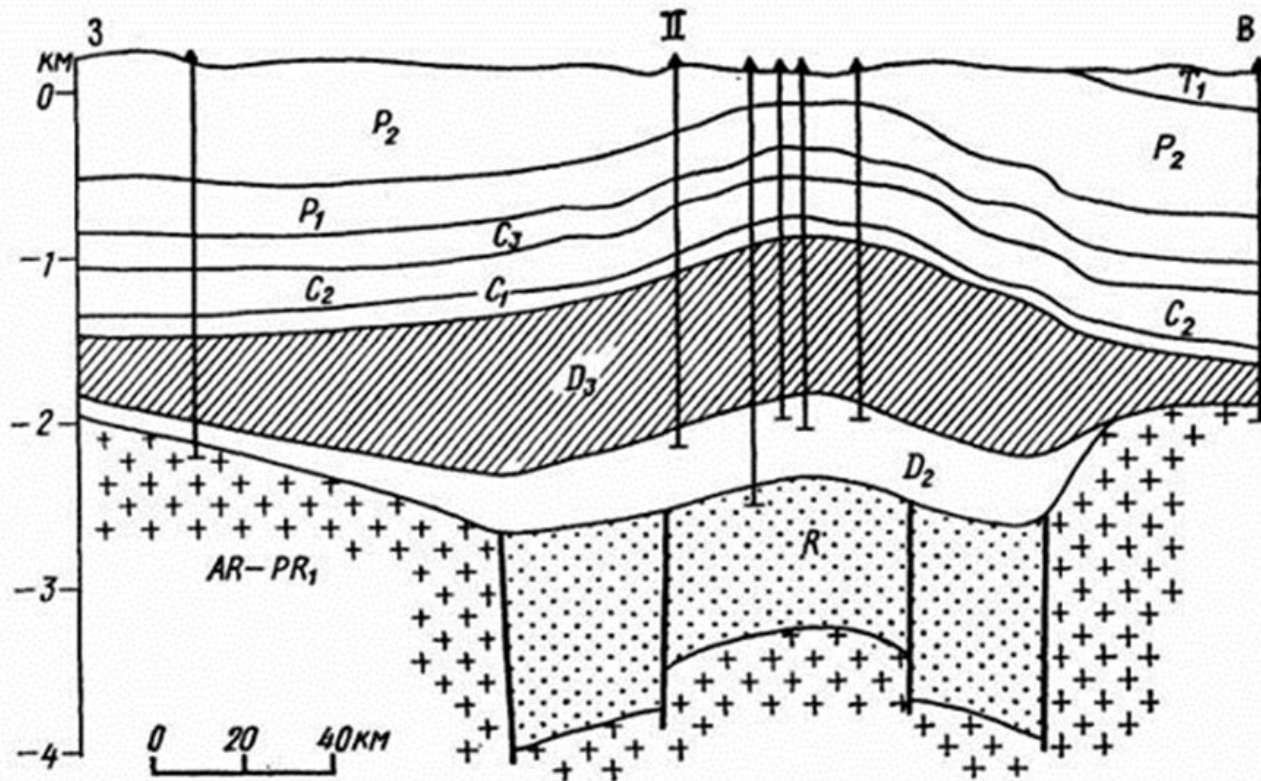
Платформаның басқа бөліктері баяу төмендеді. Олар мезгіл-мезгіл теңіз бассейндерінің суларына құйылды, онда жауын-шашынның қарқынды жиналуы жүзеге асырылды. Нәтижесінде шөгінді қақпақтың қуаты үнемі артып отырды. Геологиялық даму тарихына байланысты қуат синеклиздер деп аталатын ең терең депрессияларда ондаған метрден 20 км-ге дейін өзгеруі мүмкін.

Іргетастың салыстырмалы түрде көтерілген бөліктері, олар әлі де аз мөлшерде шөгінді қабықпен жабылған, антеклиздер деп аталады. Көбінесе антиклиздер мен синеклиздер кішігірім құрылымдардың кішігірім құрылымдарымен қиындайды: доғалар, депрессиялар және біліктер.

Кристалдық іргетаста авлакогендер сияқты құрылымдық элементтер ерекшеленеді. Авлакогендер бұл кристалдық іргетаста бұрын пайда болған жарықтардың ұлғаюымен пайда болған депрессиялар. Ойпатты шектейтін ақауларға базальт магмалары көтерілді.

Геосинклиндердің дамуында дамудың үш кезеңі бөлінеді. Бірінші кезең – геосинклинальды белдеудің төселуі. Бұл уақытта жер қыртысының үлкен аймағы бүгіліп, осы жерде теңіз бассейні пайда болады. Екінші кезең-бүктеу. Бұл уақытта тау жыныстарын қатпарларға айналдыратын қарқынды көлденең және тік тектоникалық қозғалыстар орын алады. Үшінші кезең-тау жүйелерінің қалыптасуы. Бұл кезеңде геосинклинальды аудандарда терең ақаулар пайда болды, олар геосинклиналдарды жеке блоктарға бөлді. Бұл ақауларға кейбір блоктар түсіп, басқалары көтерілді. Осылайша барлық белгілі тау жүйелері пайда болды.

Мұхиттық қыртыстың құрылымдық

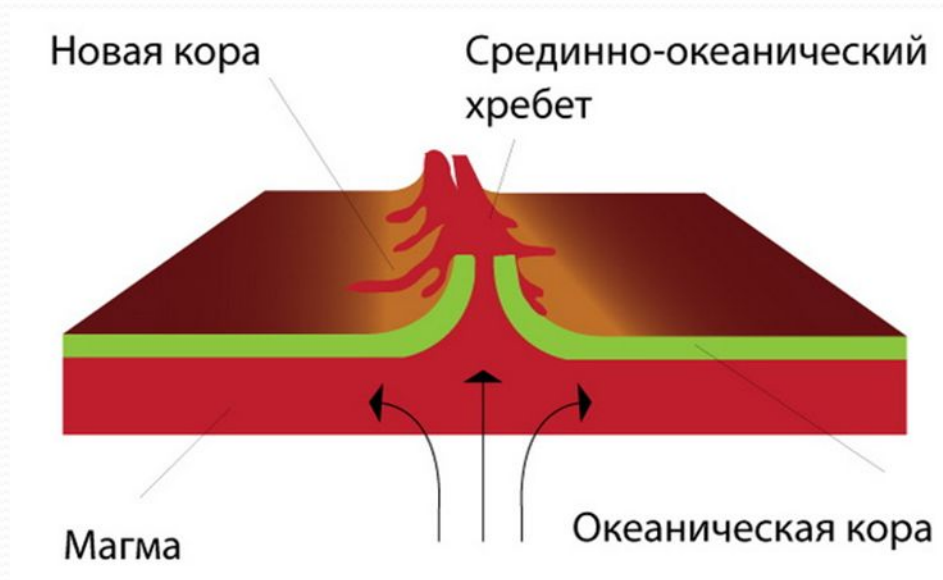
Мұхиттар түбінің бедерінде мынадай неғұрлым ірі құрылымдық элементтер ерекшеленеді: 1) су асты континентальды шеткері аймақтар; 2) Мұхит төсегі; 3) орта-мұхиттық жоталар.

Су астындағы континентальды жиектер екі түрге бөлінеді – Атлант (пассивті) және Тынық мұхиты (белсенді).

Су асты континентальды шеттерінің пассивті типінің морфологиясында: 1) сөре; 2) континентальды беткей; 3) континентальды аяқ.

Сөре тікелей құрлыққа жақын орналасқан және теңіз бассейнінің таяз бөлігі болып табылады. Сөре түбінің беткейлері шамамен 10 құрайды.

Орта мұхиттық жоталар барлық мұхиттарды кесіп өтіп, жалпы ұзындығы 60 мың км-ден асатын біртұтас планетарлық жүйені құрайды. олардың биіктігі 3-4 км-ге жетеді. жотаның осьтік бөлігінде рифт деп аталатын бойлық терең депрессия созылады. Орта мұхиттық жоталар жер қыртысының ең белсенді аймақтары болып табылады. Олар қарқынды жер сілкіністерімен, өте жоғары жылу ағындарымен, жанартау атқылауымен шектелген.

Назарларыңызға рахмет!!!